

AMERIKAI BÖLÉNYÁBRÁZOLÁSOK PÉNZÉRMÉKEN II.

Dr. Kenéz Árpád
Állattenyésztési
Teljesítményvizsgáló Kft.

Ebben a hónapban folytatjuk és egyben be is fejezzük az amerikai bölényábrázolásokkal kiadott pénzérmék bemutatását. A negyed dollárosok után az 5 centesek következnek. A cikk végén külön fejezetet szánok az úgynevezett „Hobo nickelek”-re. Szándékomban

áll a pénzérmékkel kapcsolatos cikksorozatot a későbbiekben folytatni, hiszen folyamatosan bővül a gyűjteményünk, így újabb és újabb pénzérmék kerülhetnek még bemutatásra.

Amerikai Egyesült Államok – 5 cent

Érdekesség:

Tervezője és készítője Jamie N. Franki (JNF), Norman E. Nemeth (NEN). Az amerikai bölénynek két alfaja van, a síksági (*B. bison bison*) és az erdei (*B. bison athabasca*). A különbségek több ponton határozhatók meg morfológiai szempontból (a púp alakja, elhelyezkedése, a szőrzet színe, a sörény mérete, a fején lévő szőrzet hossza, a szakáll hossza és alakja,

- Származási hely:** USA (Denver verdejel)
- Névérték:** 5 cent
- Ábrázolás:** amerikai bölény (bika)
- Kiadás éve:** 2005
- Típus:** emlékérmék
- Súly:** 5 g
- Átmérő:** 21,21 mm
- Vastagság:** 1,6 mm
- Él típusa:** sima
- Anyag:** réz-nikkel ötvözet

a fej pozíciója stb.). Ezek alapján feltételezhetően az érméhez egy jól kifejtett, karakteres síksági alfaj bikája „állt” modellt. Ezt főként a szőrzet tulajdonságai alapján állapítottam meg: a szőrzet rövid és borzas a fejen is, a sörény és a sima szőrzet erős határral különül el az állaton, a mellső lábakon hosszú szőrzet található, a szakáll is hosszú és széles.

Amerikai bölény síksági alfajának kifejlett bikája (Forrás: Pixabay, tegawi képe)

Amerikai Egyesült Államok – 5 cent

Származási hely:	USA
Névérték:	5 cent
Ábrázolás:	amerikai bölények
Kiadás éve:	2018
Típus:	fantáziaérmék
Súly:	4,3 g
Átmérő:	20 mm
Vastagság:	1,95 mm
Él típusa:	sima
Anyag:	réz-nikkel ötvözet

Érdekesség:

Az érme az őslakos indián törzsek tiszteletére kiadott 5 centesek sorozatának része. A Miami kifejezést leginkább a Florida állambéli keleti parti város esetén ismerjük, de az algonkin nyelvcsaládhoz tartozó egyik indiántörzs neve is ez, ami a *Myaamia* (többes számban *Myaamiaki*) saját magukra használt

kifejezésből eredeztethető. Ez a törzs a 17. században még a Nagy-tavak környékén élt (Indiana és Ohio), ám az évszázadok során el kellett hagyniuk lakóhelyüket és délre, Oklahomába vándoroltak. Jelenleg az itt élő miami törzs az egyetlen a miami-k közül, amelyet szövetségi szinten elismernek.

Amerikai Egyesült Államok – 5 cent

Származási hely:	USA
Névérték:	5 cent
Ábrázolás:	amerikai bölények
Kiadás éve:	2014
Típus:	fantáziaérmék
Súly:	3,88 g
Átmérő:	20 mm
Vastagság:	1,7 mm
Él típusa:	sima
Anyag:	réz-nikkel ötvözet

Érdekesség:

A kép egy a borját farkasoktól védelmező amerikai bölénytehenet ábrázol. Az érme egy hat tagból álló érmesorozat részeként került kiadásra 2014-ben

(1 centes, 5 centes, 10 centes, 25 centes, 50 centes, 1 dolláros.) Az érmék mindegyikén a sziú törzshöz köthető jellegzetességeket láthatunk. Az érmét a

Dél-Dakota délnyugati részén található Pine Ridge Rezervátumban élő nagy szíű törzshöz tartozó oglala lakota indiánok tervezték. A leghíresebb lakota törzsfőnökök közé tartozott Ülő Bika, Örült ló és Black Elk is. Alapvetően növénytermesztéssel, gyűjtögetéssel foglalkoztak, de a lovak megismerése után a 19. század elejétől a bölényvadászat vált az elsődleges tevékenységükké.

Két híresség a vadnyugatról, Ülő bika és Buffalo Bill. Mindketten a bölényekről kapták nevüket, jó barátságot ápoltak és együtt léptek fel mutatványosként. (Forrás: pbs.org)

Ülő bika születési neve „Ugráló borz”, majd „Lassú” volt, végső nevét csak 14 éves korában érdemelte ki egy bátorságpróbán elért eredményével. Édesapja saját nevét adta át neki, akit ezt követően Ugráló Bikanak neveztek. A bölények nagy púpja miatt a fekvő pozícióban is úgy tűnnek, mintha kissé ülnének,

azonban érdemes megemlíteni, hogy a bölények képesek úgy is felállni pl. egy porfűrdő után, hogy a mellső, kinyújtott lábaikkal nyomják fel magukat először és csak utána a hátsó lábaikat, így valóban előfordulhat, hogy rövidebb ideig ülnek. A bölények a közönséges szarvasmarhához képest sokkal kevésbé hintáztatják magukat lefekvéskor és felálláskor, és mindezt lényegesen fürgébben teszik.

William Frederick Cody pedig azért kapta a Buffalo (Bölény) Bill becenevét, mert kiemelkedő bölényvadásznak számított. Ezt másfél év alatt lelőtt több ezer állat és egy nyolcórás versenyen elért eredményei is bizonyítják.

„Ülő” bölények. (Forrás: Youtube videók alapján szerkesztve.)

A bölényvadászatokból származó bölénykoponyák 1892-ben. A Michigani Rougeville Carbon Works cég a koponyákból faszénnel kevert „műtrágyát” készített. Az ikonikussá vált kép hűen tükrözi a bölényvadászatok mértékét. (Forrás: Wikipedia)

Hobo Nickel-ek

A fentiek után ejtsünk szót az úgynevezett „Hobo nickel”-ekről. A nevüket onnan kapták, hogy a vándorművészek vagy utcai hajléktalanok, kézi véséssel szabták egyedivé ezeket a vastag, nikkelből készült 5 centes érméket. Ennek megfelelően az előlapját vagy a hátlapját, esetenként mindkettőt teljesen átszabták. A normál 5 centes előlapján a címleten és a feliratokon egy indián fej profilképe látható, a hátlapon pedig

egy álló amerikai bölény. Az érme vastagsága és nagy területű mintái tehát lehetőséget nyújtottak a művészek számára, hogy azokat különböző vésési, cizellőri technikákkal teljesen egyedivé varázsolják. Ezekhez a beavatkozásokhoz a legtöbbször olyan eszközöket használtak, mint a szögek, csavarhúzó, kések, szűrőárak, kicsi kalapácsok. E tevékenység hagyománya egészen a múlt század első harmadára

nyúlik vissza, de ma is számtalan ilyen átalakított érme kerül ki a művészek kezei közül. A „Hobo nickel”-ekhez használt 5 centeseket „Buffalo nickel” vagy „Indian Head” nickel néven illették, amelyek az érmék lapjain található figurákra utalnak. A Hobo nickel kifejezést az 1970-es években kezdték használni ezekre

a kusztozizált érmékre. Hivatalos szövetsége is van ezen érmék gyűjtőinek: The Original Hobo Nickel Society. Az ÁT Kft. gyűjteményében néhány ilyen Hobo Nickel is megtalálható. Akit jobban érdekel ez a téma, javaslom, hogy keressen rá a hobo nickel keresőszóra. Egészen elképesztő megoldásokat találhat.

Az indian head/buffalo nickel-ek eredeti megjelenése

Hobo nickel-ek az ÁT Kft. gyűjteményéből. Az indiánfejes előlap módosításának 3 változata.

A Hobo nickel-ek bölény átalakításaira néhány példa. A jobb oldali érme az ÁT Kft. gyűjteményének részét képezi. (Az előző képek között látható, sok koponyás érme hátoldala.) Látható, hogy mindhárom érmén sajátos módon ábrázolta a művész az állat csontvázát. (Források: Coins Community Center Facebook oldala, worthpoint.com)

Egy változatos gyűjtemény a hobo nickel-ek sokrétűségére. Külön felhívnom a figyelmet a bölényből a WC-n szenvedő szakállas férfit kifaragó művész kreativitására. (Forrás: wikipedia)

A cikkhez felhasznált irodalmak és források a szerzőnél elérhetők.

